

**TÜKENMİŞLİK SENDROMUNUN MUHASEBE MESLEK
MENSUPLARI AÇISINDAN İNCELENMESİ
(ERZİNCAN VE ERZURUM İLLERİNDE BİR ARAŞTIRMA)**

Selami GÜNEY*
Hüda AKDAG**

Alınış Tarihi: 16 Ocak 2018

Kabul Tarihi: 30 Mart 2018

Öz: Bu çalışmada Erzurum ve Erzurum illerindeki muhasebe meslek mensuplarının tükenmişlik sendrom düzeylerinin tespiti amaçlanmıştır. Bu amaçla katılımcılara Maslach tükenmişlik anketi uygulanmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalarda Kruskal Wallis testi kullanılırken, iki grup arasındaki karşılaştırmalarda Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırma sonucunda kadınların tükenmişlik düzeylerinin erkek meslek mensuplarından daha yüksek olduğu ve demografik değişkenlere göre incelendiğinde yaşadığı ili Erzurum olan katılımcıların duygusal tükenmişlik algılarının yaşadığı ili Erzurum olan katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Tükenmişlik Sendromu, Muhasebe, Meslek

**AN INVESTIGATION OF BURNOUT SYNDROME IN TERMS OF
ACCOUNTING PROFESSIONALS (A RESEARCH IN ERZİNCAN AND
ERZURUM PROVINCES)**

Abstract: In this study, it is aimed to determine the burn out levels of the accounting profession members who work in Erzurum and Erzurum Provinces. For this purpose, Maslach burn out questionnaire was applied to the participants. The Kruskal Wal is test was used to make comparisons between the groups, while Mann Whitney U test was used to compare the differences between the two groups. In the study, it was found out that female accounting professionals experience higher burn out levels than their male counter parts. In the analysis of the demographic variables, participants who live in Erzurum province were found to have higher levels of emotional exhaustion than those living in Erzurum.

Keywords: Burnoutsyndrome, Accounting, Job

I. Giriş

Günümüzde çalışma hayatında karşılaşılan önemli sorunlardan biri olan tükenmişlik, kişiye, çalışma hayatına ve tüm topluma yansıttığı olumsuzluklar nedeni ile son yıllarda birçok çalışmaya konu olmuştur. Tükenmişlik; duygusal tükenme, duyarsızlaşma ve kişisel başarıda düşme olmak üzere üç evreden oluşan bir psikolojik sendrom'dur. Özellikle; insanlarla birebir iletişim içerisinde olan bireylerde ortaya çıkan tükenmişlik duygusu, muhasebe meslek

* Doç.Dr., Erzurum Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Erzurum Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü

mensuplarının da yaşadığı bir durum olup, çalışma performanslarını etkilediği görülmektedir.

Bu çalışmada Erzincan ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren Serbest Muhasebeci ve Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin mesleki tükenmişlik durumunu yaşayıp yaşamadıklarını tespit etmek ve yaşıyorlarsa tükenmişlik düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır.

II. Tükenmişlik Kavramı ve Tükenmişlik Sendromu

Tükenmişlik kavramı ilk olarak 1974 yılında kullanılmıştır. Freudenberger'in yazdığı bir makale ile literatüre geçen kavram, mesleki açıdan bir tehlike olarak ifade edilmiştir (Freudenberger;1974: 25).

Bazı uzmanlara göre ise, tükenmişlik; insanlarla işi nedeniyle çok fazla iletişim içerisinde olan bireylerde görüldüğünü ve kişisel başarı hissinde düşme, duyarsızlaşma ve duygusal manada tükenme olarak tanımlanmaktadır(Maslachand Zimbardo;1982: 48).

Bu noktada, tükenmişliğin oluşumunda birçok faktörün etkili olabileceği görülmektedir. Bu faktörler arasında, bireysel, toplumsal, örgütsel ve diğer birçok unsur karşımıza çıkmaktadır.

A. Tükenmişlik Sendromunun Belirtileri

Tükenmişlik sendromunun en fazla kabul gören boyutlandırmasına bakıldığında; duygusal olarak tükenme durumu, duyarsızlaşma, kişisel başarıda noksanlığın ortaya çıkması karşımıza çıkmaktadır (Balcıgolu, Memetali ve Rozant; 2008: 73).

Tükenmişlik sendromunun fiziksel, psikolojik, sosyal ve mesleki davranışsal belirtileri söz konusudur. Fiziksel belirtileri içerisinde; yorgunluk, enerji kaybı, uykusuzluk, kilo kaybı veya artışı, solunum güçlüğü, somatik ağrılara ilişkin yakınmalar, gastrointestinal sistem problemleri yer almaktadır. Psikolojik belirtileri kapsamında; Çökkün durum, ilgisizlik, anksiyete, azalan benlik saygısı, eleştirilere karşı aşırı duyarlılık durumu, karar verme yeteneğinde azalma gibi durumlar görülmektedir. Son olarak, sosyal ve mesleki davranışsal belirtileri olarak; kuruma karşı ilgisizlik, işten izin almaksızın erken ayrılmalar, işe sağlık sorunları nedeniyle devam edememe, işi bırakmaya ilişkin eğilim, hizmet verilen kişilere karşı değer vermeme durumu ön plana çıkmaktadır (Kaçmaz; 2005: 68).

B. Tükenmişliğe Etki Eden Faktörler,

Tükenmişliğe etki eden faktörler, genellikle bireysel ve örgütsel faktörler olmak üzere iki ana kategoride ele alınmaktadır. Örneğin, demografik özelliklerdeki farklılığın tükenmişlik sendromu üzerindeki etkisinin büyüklüğü kabul edilmektedir. Araştırmalara bakıldığında, kadınların erkeklere göre daha fazla tükendiği görülmektedir. Buna sebep olarak ise, kadınların içgüdülerine

dayalı olarak karşılardaki insanları gözetmeleri ve onlara önem vermeleri gösterilmektedir (Bayraktar ve Dağ; 1992: 135).

İlerleyen zamanlarda, tükenmişliğin yalnızca bireysel özelliklere dayalı olarak gelişmediği sonucuna varılmıştır. Bu görüş temelinde ise, tükenmişlik sendromu bireysel faktörlerden çok örgütsel kaynaklara dayalı olarak ortaya çıkan bir sorun olmaktadır. Yani birey, meslek ve iş ortamı gibi değişkenlerin etkisi altında kalarak tükenmişlik yaşamaktadır.(Çam,1992: 86).

C. Tükenmişlik Sendromunun Sonuçları

Tükenmişlik sendromunun bazı neticeleri söz konusu olmaktadır. Bunlar arasında, birey üzerindeki etkileri, aile hayatı üzerindeki etkileri, iş hayatı üzerindeki etkileri şeklindedir.

Bireysel sonuçlar içerisinde; kalp damar hastalıkları, dolaşım ve solunum sistemi hastalıkları, üreme sistemi, deri sistemi ve hareket sistemi hastalıkları ile karşılaşma riskinin artması, Migren ve psikolojik rahatsızlıklara yakalanma konusunda daha hassas olmaları ile sonuçlanabilmektedir.(Sabuncuoğlu; 2005:145)

Çalışma hayatı temelinde bakıldığında ise, tükenmişlik sendromu yaşayan bireyin, hizmet verdiği kişilere karşı duyarsızlaştığı görülmektedir. Etrafındaki insanları nesne olarak algılayan birey, Ortaya çıkan sıkıntılar içerisinde, nezaketsiz biçimde hizmet sunulması ve müşterilerin ihtiyaçlarına önem verilmemesi de ortaya çıkmaktadır.(Izgar;2001,231)

Tükenmişliğin ortaya çıkardığı neticelerden bir diğeri ise aile yaşamı içerisinde ortaya çıkan sıkıntılardır. Bu durum, aile içinde çatışmalara, bölünmelere ve parçalanmalara neden olmaktadır.

D. Tükenmişlik ile Mücadele Yöntemleri

Tükenmişlik sendromu ile başa çıkma konusunda, hem bireysel hem de örgütsel bazı yöntemler söz konusudur. Kişinin başladığı işin zorluklarını iyi kavraması ve ona göre hazırlıklı olması, performansını iyi kullanabileceği bir işi tercih etmesi, yardım almayı bilmeli, sorumluluklarının sınırını bilmeli, tatil ve dinlenme imkanlarını kullanmalı ve çalışma arkadaşları ile iş dışında da vakit geçirmelidir.(Maslachand Jackson;1981:99)

Örgütsel manada başa çıkma yolları arasında ise; çalışanların iş tanımlarının belirlenmesi ve yasal yollarla da tescillenmesi, düzenli olarak ekip içi toplantılar yapılması, hoşgörölü, katılımcı bir yönetim uygulanması, eğiti olanaklarının motivasyonu artırıcı nitelikte olması, stresle başa çıkma yöntemlerine ait eğitimlerin verilmesi sayılabilmektedir.(Balcıgolu, Memetali ve Rozant;2008:103)

E. Muhasebe Mesleği

Türkiye'de ilk olarak muhasebenin düzene girmesi, 1850 yılında, Kanunname-i Ticaret ile sağlanmıştır. Fransız Ticaret Kanunu'nun tercümesi niteliği taşımasından dolayı Fransız Muhasebe literatürünün etkisi altında

kalınmıştır.(İmamoğlu ve Altın;2012,122)

Günümüzde, Türkiye'de muhasebe mesleği 3568 Sayılı Kanun ile düzenlenmiştir. Eksiklerinin giderilmesi adına da birçok yönetmelik ve tebliğ ile desteklenmiştir.(Kutlu;2007,105)

F. Muhasebe Meslek Mensuplarının Sorunları

Tükenmişlik sendromunun en çok görüldüğü meslekler arasında, hemşirelik, doktorluk, öğretmenlik sayılabilmektedir. Tükenmişliğin tespit edilmesinde, insanlar ile daha fazla iletişim gerektiren meslekler gündeme gelmektedir.(Polatçı;2007:10)

2009 yılında yapılan bir çalışmaya göre, Kayseri'de gerçekleştirilen saha araştırmasında, muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik sendromunun olduğu ancak; tükenmişlik boyutlarının yüksek seviyelerde olmadığı tespit edilmiştir.(Nazlıoğlu;2009:170)

2010 yılında yapılan diğer bir çalışmaya göre ise, Türkiye genelinde 1494 muhasebe mensubu üzerinde araştırmaya gidilmiştir. Neticede, cinsiyetlere bağlı olarak duygusal tükenmede anlamlı bir farklılık ortaya çıkarken, diğer boyutlarda anlamlı bir farklılık gözlenmemiştir.(Ay ve Avşaroğlu;2010:55)

III. Tükenmişlik Sendromu İle İlgili Yapılan Araştırma

A. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada Erzurum ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren SM ve SMMM meslek mensuplarının mesleki tükenmişlik düzeylerinin tespiti amaçlanmıştır.

Bu araştırma çerçevesinde meslek mensuplarının meslekleri ile ilgili olarak düşüncelerinin belirlenmesi, ankete katılan meslek mensupları ile demografik özellikleri arasında bir ilişkinin olup olmadığı, mesleki özellikleri ile tükenmişlik düzeylerinin arasında ilişkinin olup olmadığının tespiti amaçlanmıştır.

B. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırları

Bu araştırma Erzurum ve Erzurum illerinde yer alan Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odasına kayıtlı olan muhasebe meslek mensuplarını kapsamaktadır. Araştırmanın ana kütleliğini tespit etmek üzere (www.erzincanmsmmo.org.tr) ve Erzurum Serbest Muhasebe Mali Müşavirler Odasından alınan üye listelerinde Erzurum ve Erzurum merkezde olmak üzere faaliyetlerini sürdüren meslek mensuplarına ulaşılarak anket formlarının doldurulması sağlanmıştır. Bunun sonucunda Erzurum ve Erzurum merkezde toplam olarak 170 anket analiz edilmiştir. Anket kapsamına dâhil olan Erzurum ve Erzurum illerinde daha önce benzer bir çalışmanın yapılmamış olması bu araştırmanın yapılma sebeplerinden biridir. Araştırmanın kapsamı Erzurum ve Erzurum illeri ile 15 Mart 2017-10 Eylül2017 ile sınırlı tutulmuştur.

C. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan tükenmişlik ölçeği anket soruları, Maslach (1981) tarafından geliştirilen ve 1992 yılında Canan Ergin tarafından Türkçe'ye uyarlanan Maslach Tükenmişlik Ölçeğinden uyarlanmıştır.

Katılımcıların ankette belirtilen yargılara katılma derecelerini ölçmek amacıyla kullanılan 5'li Likert ölçeği ; "Her Zaman" 1, "Çoğu Zaman" 2, "Bazen" 3, "Çok Az" 4 ve "Hiç" 5 puan ile derecelendirilmiştir.

Tablo1. Erzurum ve Erzincan İlleri Muhasebe Meslek Mensuplarına Ait Demografik Özellik Dağılım Tablosu

DEMOGRAFİK ÖZELLİKLER	ERZURUM		ERZINCAN	
	SAYI	YÜZDE	SAYI	YÜZDE
Cinsiyet				
KADIN	3	2,9	9	13,8
ERKEK	102	97,1	56	86,2
Yaş				
22-29	28	26,7	12	18,5
30-37	35	33,3	22	33,8
38-45	19	18,1	16	24,6
46 ve üzeri	23	21,9	15	23,1
Eğitim Düzeyi				
LİSE	8	7,6	1	1,5
ÖN LİSANS	15	14,3	16	24,6
LİSANS	73	69,5	44	67,7
LİSANSÜSTÜ	9	8,6	4	6,2
Medeni Durum				
EVLİ	85	81	53	81,5
BEKÂR	20	19	12	18,5
Mesleki Unvan				
SM	11	10,5	11	16,9
SMMM	94	89,5	54	83,1
Bu Meslekte Çalışma Süresi				
1-5 YIL	22	21	10	15,4
6-10 YIL	33	31,4	14	21,5
11-15 YIL	25	23,8	18	27,7
16-20 YIL	4	3,8	9	13,8
20 YIL VE ÜZERİ	21	20	14	21,5
Bu İşyerinde çalışma Süresi				
1 YILDAN AZ	7	6,7	1	1,5
1-5 YIL	22	21	16	24,6
6-10 YIL	38	36,2	16	24,6
11-15 YIL	17	16,2	11	16,9
16-20 YIL	4	3,8	8	12,3
20 YIL VE ÜZERİ	21	16,2	13	20

Tabloda verilen bilgiler ışığında ;

- Ankete katılan meslek mensuplarının büyük çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğunu, anket kapsamındaki illerde bayanların azınlıkta olduğunu

- Erzincan ve Erzurum illerinde yaş dağılımları birlikte değerlendirildiğinde genel olarak dağılımın 30-37 yaş aralığında olduğu, genç olarak nitelendirebileceğimiz yaşta meslek mensuplarının çalıştığını

- Lisans mezunu oranları birbirine çok yakın olup, büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Buna göre; her iki ilde de eğitim düzeyinin yüksek olduğunu, meslek mensuplarında muhasebe mesleğinin ve sorumluluklarının bilincinde olduklarını

- Yaş analizinde de yaş dağılımının 30-37 arasında yoğunlaştığını ve buna paralel olarak da meslek mensuplarının çoğunluğunu genç evlilerin oluşturduğunu

- Erzurum ilinde SMMM'lerin oranı Erzurum ilinde Erzincan iline göre daha yüksektir. Böylece 3568 sayılı kanunda da belirtildiği gibi SMMM olabilmenin şartlarını taşıyarak yeterliliğini alan meslek mensuplarının sayısı Erzurum ilinde daha fazladır. SMMM oranının, lisans mezunlarından fazla olması, SMMM unvanına sahip olan meslek mensupları; lisans mezunlarının yanı sıra ön lisans ve lise mezunlarını içerdiğini belirterek anket kapsamındaki her iki ilde de meslek mensuplarının mesleki gelişimlerine önem verdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 2. *Muhasebecilerin Tükenmişlik Algılarına İlişkin Görüşlerinin Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi*

Tükenmişlik	Yaşadıkları İl	N	\bar{X}	SS	T	p
Duygusal	Erzincan	61	2,77	0,87	-2,219	0,028*
Tükenmişlik	Erzurum	105	3,10	0,94		
Kişisel Başarı	Erzincan	61	2,41	0,57	0,348	0,728
	Erzurum	105	2,37	0,63		
Duyarsızlaşma	Erzincan	61	3,35	0,73	-1,632	0,105
	Erzurum	105	3,55	0,81		

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları yaşadıkları ile göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları yaşadıkları ile göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile yaşadıkları il değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan bağımsız örneklem T-testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Kişisel başarı” ve “Duyarsızlaşma” boyutları ile yaşadıkları il değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

‘Duygusal tükenmişlik’ ortalamaları incelendiğinde ise duygusal tükenmişlik algıları yaşadıkları il değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t=-2,219$; $p<0,05$).

Yaşadığı ili Erzurum olan katılımcıların duygusal tükenmişlik algılarının ($\bar{X}=3,10$) yaşadığı ili Erzincan olan ($\bar{X}=2,77$) katılımcılardan daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3. Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Tükenmişlik	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	T	p
Duygusal Tükenmişlik	Kadın	23	3,25	1,14	1,253	0,221
	Erkek	143	2,94	0,88		
Kişisel Başarı	Kadın	23	2,39	0,68	-0,004	0,997
	Erkek	143	2,39	0,60		
Duyarsızlaşma	Kadın	23	3,71	0,77	1,536	0,126
	Erkek	143	3,44	0,78		

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H_0 : Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları cinsiyetlerine göre farklılık göstermez.

H_1 : Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları cinsiyetlerine göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile cinsiyet değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan bağımsız örneklem T-testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Kişisel başarı”, “Duygusal tükenmişlik” ve “Duyarsızlaşma” boyutları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. ($P>0,05$)

Tablo 4. Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Medeni Durum Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Tükenmişlik	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS	T	p
Duygusal Tükenmişlik	Evli	118	2,93	0,90	1,497	0,136
	Bekâr	46	3,17	0,95		
Kişisel Başarı	Evli	118	2,34	0,59	1,687	0,094
	Bekâr	46	2,52	0,65		
Duyarsızlaşma	Evli	118	3,44	0,76	1,302	,195
	Bekâr	46	3,61	,79		

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları medeni durumlarına göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları medeni durumlarına göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile medeni durum değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan bağımsız örneklem T-testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Kişisel başarı”, “Duygusal tükenmişlik” ve “Duyarsızlaşma” boyutları ile medeni durum değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Tablo 5. *Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Yaş Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları*

Tükenmişlik	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p	Fark Scheffe
Duygusal Tükenmişlik	22-29 ⁽¹⁾	38	3,39	0,90	3,447	0,018*	1-2 1-4
	30-37 ⁽²⁾	57	2,89	0,82			
	38-45 ⁽³⁾	34	2,90	0,98			
	46 ve Üzeri ⁽⁴⁾	37	2,78	0,96			
	22-29 ⁽¹⁾	38	2,59	0,60			
Kişisel Başarı	30-37 ⁽²⁾	57	2,43	0,60	4,334	0,006*	1-4
	38-45 ⁽³⁾	34	2,38	0,62			
	46 ve Üzeri ⁽⁴⁾	37	2,11	0,52			
	22-29	38	3,66	0,73			
	30-37	57	3,48	0,77			
Duyarsızlaşma	38-45	34	3,43	0,81	1,112	0,346	
	46 ve Üzeri	37	3,34	0,82			

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları yaşlarına göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları yaşlarına göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü anova testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Duyarsızlaşma” boyutu ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Duygusal tükenmişlik ortalamaları incelendiğinde ise duygusal tükenmişlik algıları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,447 ;p<0,05).

Duygusal tükenmişlik algısının yaş ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde yaşı 22-29 aralığında olan katılımcıların duygusal tükenmişlik algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,018)

Kişisel Başarı ortalamaları incelendiğinde ise kişisel başarı algıları yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=4,334 ;p<0,05).

Kişisel başarı algısının yaş ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde yaşı 22-29 aralığında olan katılımcıların kişisel başarı algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,006)

Tablo 6. Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tükenmişlik	Eğitim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	P	Fark Scheffe
Duygusal Tükenmişlik	Lise ⁽¹⁾	9	2,49	0,75	5,253	0,002*	2-4
	Önlisans ⁽²⁾	30	3,33	0,94			3-4
	Lisans ⁽³⁾	115	3,01	0,90			
	Lisansüstü ⁽⁴⁾	12	2,24	0,80			
Kişisel Başarı	Lise ⁽¹⁾	9	2,01	0,54	2,746	0,045*	2-4
	Önlisans ⁽²⁾	30	2,22	0,63			
	Lisans ⁽³⁾	115	2,44	0,58			
	Lisansüstü ⁽⁴⁾	12	2,60	0,66			
Duyarsızlaşma	Lise	9	3,41	0,64	1,868	0,137	
	Önlisans	30	3,58	0,83			
	Lisans	115	3,51	0,76			
	Lisansüstü	12	2,99	0,85			

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları eğitim düzeylerine göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları eğitim düzeylerine göre farklılık gösterir..

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile eğitim düzeyi değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü anova testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Duyarsızlaşma” boyutu ile eğitim düzeyi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Duygusal tükenmişlik ortalamaları incelendiğinde ise duygusal tükenmişlik algıları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=5,253 ;p<0,05).

Duygusal tükenmişlik algısının eğitim düzeyi ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde eğitim düzeyi ön lisans olan katılımcıların duygusal tükenmişlik algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,002)

Kişisel Başarı ortalamaları incelendiğinde ise kişisel başarı algıları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=2,746 ;p<0,05).

Kişisel başarı algısının eğitim düzeyi ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde eğitim düzeyi lisansüstü olan katılımcıların kişisel başarı algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,045)

Tablo 7. Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Mesleki Ünvan Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Bağımsız Örneklem T-testi Sonuçları

Tükenmişlik	Mesleki Ünvan	N	\bar{X}	SS	T	p
Duygusal Tükenmişlik	Sm	22	3,30	1,02	1,721	0,087
	Smmm	144	2,93	0,90		
Kişisel Başarı	Sm	22	2,43	0,80	0,378	0,769
	Smmm	144	2,38	0,57		
Duyarsızlaşma	Sm	22	3,58	0,63	0,672	0,502
	Smmm	144	3,46	0,80		

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları mesleki ünvanlarına göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları mesleki ünvanlarına göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile mesleki ünvan değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan bağımsız örneklem T-testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Kişisel başarı”, “Duygusal tükenmişlik” ve “Duyarsızlaşma” boyutları ile mesleki ünvan değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Tablo 8 .Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin Meslekteki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tükenmişlik	Meslekteki Çalışma Süresi	N	\bar{X}	SS	F	p	Fark Scheffe
Duygusal Tükenmişlik	1-5 Yıl	31	3,32	1,00	2,302	0,061	
	6-10 Yıl	46	3,10	0,73			
	11-15 Yıl	41	2,86	1,00			
	16-20 Yıl	12	2,60	0,63			
	20 ve Üzeri	36	2,81	1,00			
Kişisel Başarı	1-5 Yıl ⁽¹⁾	31	2,57	0,59	3,590	0,008*	1-5
	6-10 Yıl ⁽²⁾	46	2,52	0,59			2-5
	11-15 Yıl ⁽³⁾	41	2,34	0,67			
	16-20 Yıl ⁽⁴⁾	12	2,42	0,45			
	20 ve Üzeri ⁽⁵⁾	36	2,10	0,51			
Duyarsızlaşma	1-5 Yıl	31	3,65	0,75	0,596	0,666	
	6-10 Yıl	46	3,45	0,72			
	11-15 Yıl	41	3,50	0,90			
	16-20 Yıl	12	3,29	0,65			
	20 ve Üzeri	36	3,42	0,79			

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları meslekteki çalışma süresine göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları meslekteki çalışma süresine göre farklılık gösterir..

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile meslekteki çalışma süresi değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü anova testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Duygusal tükenmişlik” ve “Duyarsızlaşma” boyutu ile meslekteki çalışma süresi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Kişisel Başarı ortalamaları incelendiğinde ise kişisel başarı algıları meslekteki çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=3,590 ;p<0,05).

Kişisel başarı algısının meslekteki çalışma süresi ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde meslekteki çalışma süresi 1-5 yıl olan katılımcıların kişisel başarı algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,008)

Tablo 9. Muhasebecilerin Tükenmişlik Alt Boyutlarına İlişkin Görüşlerinin İşyerindeki Çalışma Süresi Değişkenine Göre Farklılaşma Durumuna Ait Tek Yönlü Anova Testi Sonuçları

Tükenmişlik	İşyerindeki Çalışma Süresi	N	\bar{X}	SS	F	p	Fark Scheffe
Duygusal Tükenmişlik	1 Yıldan az	7	3,55	0,88	0,971	0,437	
	1-5 Yıl	38	3,10	1,01			
	6-10 Yıl	52	2,91	0,74			
	11-15 Yıl	28	2,92	1,00			
	16-20 Yıl	12	3,10	0,88			
	20 Yıl ve üzeri	29	2,82	1,06			
Kişisel Başarı	1 Yıldan az ⁽¹⁾	7	2,66	0,43	2,440	0,037*	2-6
	1-5 Yıl ⁽²⁾	38	2,56	0,66			
	6-10 Yıl ⁽³⁾	52	2,43	0,54			
	11-15 Yıl ⁽⁴⁾	28	2,33	0,69			
	16-20 Yıl ⁽⁵⁾	12	2,28	0,48			
	20 Yıl ve üzeri ⁽⁶⁾	29	2,11	0,55			
Duyarsızlaşma	1 Yıldan az	7	3,67	0,73	0,638	0,671	
	1-5 Yıl	38	3,57	0,81			
	6-10 Yıl	52	3,40	0,66			
	11-15 Yıl	28	3,49	0,95			
	16-20 Yıl	12	3,69	0,81			
	20 Yıl ve üzeri	29	3,34	0,79			

* İstatistiksel olarak anlamlıdır.

H₀: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları işyerlerindeki çalışma süresine göre farklılık göstermez.

H₁: Muhasebecilerin tükenmişlik algıları alt boyutları işyerlerindeki çalışma süresine göre farklılık gösterir.

Araştırmaya katılan muhasebecilerin tükenmişlik algıları ölçeği alt boyutları ile işyerlerindeki çalışma süresi değişkeninin anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemeye yönelik yapılan tek yönlü anova testi sonucunda tükenmişlik ölçeği alt boyutlarından “Duygusal tükenmişlik” ve “Duyarsızlaşma” boyutu ile işyerindeki çalışma süresi değişkeni arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. (P>0,05)

Kişisel Başarı ortalamaları incelendiğinde ise kişisel başarı algıları işyerindeki çalışma süresi değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F=2,440 ;p<0,05).

Kişisel başarı algısının işyerindeki çalışma süresi ile ilişkisi incelendiğinde farklılaşmanın kaynağını belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testi sonucunda, ortalamalar incelendiğinde işyerindeki çalışma süresi 1-5 yıl olan katılımcıların kişisel başarı algılarının daha yüksek olduğu görülmektedir. (P=0,037)

IV. Sonuç

Tükenmişlik sendromunun muhasebe meslek mensupları üzerinde etkilerinin Erzincan ve Erzurum illerinde faaliyet gösteren meslek mensupları üzerinde incelendiği bu araştırma; meslek mensuplarının faaliyetlerinde iletişim önemini bir kez daha göz önüne sermektedir.

Yapılan araştırma sonuçlarına göre muhasebecilik mesleğinde kadın meslek mensuplarının tükenmişlik düzeyinin daha yüksek oranda görülmesi mesleği icra eden kadın meslek mensuplarının yaşadığı sorunları gündeme getirme gerekliliğini göstermektedir.

Meslek mensuplarının tükenmişlik seviyelerini belirleyen araştırmanın bir diğer sonucu ise lisans eğitim düzeyine sahip meslek mensuplarında işten uzaklaşma ve tükenmişliğin daha sık görülmesidir.

Araştırma kapsamında bulunduğu kuruma en yüksek katkıyı sunduğuna inanan meslek mensupları 1-5 yıl arası çalışanlar olarak tespit edilmiştir. Aynı zamanda 22-29 yaş arası meslek mensuplarında duygusal tükenmişlik ve başarı algısının da yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak muhasebe meslek mensuplarında tükenmişlik algısının oluşumuna neden olan pek çok faktör olduğu görülmektedir. Özellikle araştırma kapsamında Erzurum ve Erzincan illerinde gerçekleşen araştırma sonuçlarına göre; duygusal tükenmişlik algılarında anlamlı bir farklılık olup Erzurum'da faaliyet gösteren meslek mensuplarının duygusal tükenmişlik algıları Erzincan'a kıyasla daha yüksek çıkarken, kişisel başarı ve duyarsızlaşma açısından incelendiğinde ise iki il arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Duygusal tükenmişlik farklılıklarının nedenlerinin arasında nelerin yer alabileceği ile ilgili olarak meslek mensuplarının hizmet verdikleri mükellef profillerinin incelenmesi, çalışanların sosyal- iş yaşamı dengelerinin değerlendirilmesi durumun daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır.

Bu sebeple; meslek mensuplarının tükenmişlik algısını etkileyen faktörleri ortadan kaldıracak eğitim ve gelişim programları ile meslek mensuplarının desteklenmesi mesleklerinde verimlilik ve süreklilik sağlaması açısından oldukça önem arz etmektedir.

Kaynaklar

- Ay, M. ve Avşaroğlu, M.(2010). Muhasebe Çalışanlarının Mesleki Tükenmişlik, İş Doyumu ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi, Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, Sayı: 7(1).
- Balcıoğlu,İ.,Memetalı, S. ve ROZANT, R.,(2008) Tükenmişlik Sendromu, Dirim Tıp Gazetesi, İstanbul.
- Çam, O.,(1992), Tükenmişlik Envanterinin Geçerlilik ve Güvenilirliğinin Araştırılması , 7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi, (Editörler: R. Bayraktar ve İ. Dağ), Ankara.
- Ergin, C., (1992) , Doktor ve Hemşirelerde Tükenmişlik ve Maslach Tükenmişlik Ölçeği'nin Uyarlanması , 7. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları, Hacettepe Üniversitesi, (Editörler: R. Bayraktar ve İ. Dağ), Ankara.
- Freudenberg, H. J.,(1974) StaffBurn-Out", Journal of SocialIssues, Vol. 30, No. 1
- Izgar, H.,(2001),Okul Yöneticilerinde Tükenmişlik, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- İmamoğlu, A., ve Altun, N. S., (2012).Genel Muhasebe, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Düzce.
- Kaçmaz, N.,(2005) Tükenmişlik Sendromu , İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi,Sayı: 68.
- Kutlu, Hüseyin Ali, (2007). Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İnkilemleri, Kafkas üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sayı: 105.
- Maslach C, Jackson S. E.,(1981)TheMeasurement of ExpenencedBurnout, Journol of OccupotionalBehaviour, Sayı:2.
- Maslach, J. andZimbardo, P. G.,(1982) Burnout – TheCost of Caring, Prentice-Hall, Inc., EnglewoodCliffs, New Jersey.
- Nazlıoğlu, E. H. (2009) Muhasebe Meslek Mensuplarında Tükenmişlik Sendromu Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Polatçı, S. (2007) Tükenmişlik Sendromu ve Tükenmişlik Sendromuna Etki Eden Faktörler (Gaziosmanpaşa Üniversitesi Akademik Personeli Üzerinde Bir Analiz)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü .
- Sabuncuoğlu, Z. ve Tüz, M.,(2005) Örgütsel Psikoloji, Alfa Aktüel Basım Yayım, Bursa.